

<b>TANTÁRGY: 06 NÉPZENE</b>
<b>ALAPSZAK MEGNEVEZÉSE: ELŐADÓMŰVÉS ZET</b>
<b>VÉGZETTSÉGI SZINT: ALAPFOKOZAT (baccalaureus, bachelor; rövidítve: BA)</b>

<b>TÖRZSTANTÁRGY</b>
Felelős szervezeti egység: Karvezetés, Zenei Elméleti és Kórus Tanszék
<b>TANTÁRGYFELELŐS: Dr. Fehér Anikó</b>
Foglalkoztatás: óraadó (V)
<b>A tárgyat oktató: Dr. Fehér Anikó</b>
Foglalkoztatás: óraadó (V)

Kreditérték: 2
Oktatott félévek száma: 2
Heti óraszám: 2
Értékelés módja: Gyakorlati jegy, Vizsga
<b>Kötelező</b>

#### **01. A SZAKINDÍTÁSI DOKUMENTUMOKBAN TALÁLHATÓ TANTÁRGYLEÍRÁS:**

##### *Népzene*

A magyar népzene a kollektív kulturális emlékezet megőrzésében, alakításában és továbbvitelében játszott szerepe – különös tekintettel a folklór iránti érdeklődés jelenkori újjáéledésére – az egész magyar kultúra egyik legmeghatározóbb fundamentumává tette. A magyar zenei kultúrát eredményesen művelni szándékozó zenész nem nélkülözheti az “anyanyelvi szintű” népzeneismeretet. A tantárgy leírása: A magyar népdal világa. A népzene kutatás rövid története, a népzene és a XX. századi magyar művelődéstörténet összefonódása. A népdalgyűjtés kezdetei, Bartók és Kodály. A népzene osztályozásának kérdései. (Bartók-Rend, Kodály-Rend, Járdányi-Rend, Újabb stílusrend). A magyar népzene története. A műzene nyomai (gregorián, históriás ének, virágénekek, népies műdalok). Népzene és népélet: a naptári év népszokásai, jeles napok, alkalmi népszokások: lakodalom, siratás, keserves, párosítók, gyermekjátékdalok, ballada. Népzenei dialektusok. A hangszeres népzene, népi hangszeregyüttesek. A magyarországi nemzetiségek zenéje. A magyar népzene hatása a környező országok népzenejére. A népzene mai helyzete.

##### *Irodalom*

- A Magyar Népzene Tára I-X.; Akadémiai Kiadó, Budapest
- Bartók B.: Népzene és a szomszéd népek népzeneje; (Budapest, 1934)
- Bartók Béla: A magyar népdal; (Budapest, 1924)
- Dobszay L. és Szendrei Janka: A magyar népdaltípusok katalógusa stílusok szerint rendezve I. ; MTA Zenetud. Int., Budapest, 1988.
- Dobszay László: A magyar dal könyve (Budapest, 1984)
- Járdányi P.: Magyar népdaltípusok [Hungarian folksong types] (Budapest, 1961)
- Kodály Z. és Vargyas L.: A magyar népzene
- Kodály Zoltán. és Á. Gyulai Á. (eds.): Arany János népdalgyűjteménye (Budapest, 1952)
- Paksa K. (ed.): Népdaltípusok, (Corpus musicae popularis hungaricae, Budapest, 1997)
- Paksa Katalin: Magyar népzene történet; Balassi Kiadó, 1999
- Sárosi Bálint: Cigányzene; Budapest, Gondolat kiadó, 1971
- Ismertető füzetek az alábbi kiadványokból:
- Magyar népzene [Hungarian folk music], Qualiton-Hungaroton LPX 10095–8, 18001–4 (1972), 18050–3 (1982) [Rajeczky B. ]
- Hungarian Instrumental Folk Music, Hungaroton LPX 18045–7 (1980) [Sárosi B.]

- Hungarian Folk Music from Szék, Lajtha L. gyűjtése, Hungaroton LPX 18092-4 [Sebő Ferenc]
- A magyar népzene antológiája I-VI. album, Hungaroton

## **02. A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJA ÉS SPECIFIKUS CÉLKITŰZÉSEI, VALAMINT A MEGSZERZENDŐ KOMPETENCIÁK FELSOROLÁSA**

„A népdalhoz a legrövidebb út a zenei műveltségen át vezet.”  
(Kodály Zoltán)

A képzés alapvető célját Kodály mondása határozza meg. A felsőfokú klasszikus zenei tanulmányaikat végző hallgatók itt ismerkednek meg nemzeti zenénk gyökereivel, megismerik a népzene mibenlétét, szerkezetét, funkcióját és hatásait. Figyelemmel leszünk a népzene kutatás történetére, és megismerik a népzene rendszerezésének különféle módjait.

Tudomásul kell azonban vennünk, hogy a népdal valós életét befejezte. Eredeti funkciójában már nem él, csak revival formában. Jól keresve azonban még tetten érhető itt-ott a népdal igazi arca, ha nem is mindig hagyományos értelemben.

A népdal a szöveg és dallam elválaszthatatlan egysége, vizsgálni nem lehet egyiket a másik nélkül. Ezért a tanulmányokat a népdal létének megismerésével kezdjük, vagyis úgy elemezzük a dalokat, hogy megkeressük mondanivalójukat is.

Az egész képzés célja a népdal szerepének és hatásainak megkeresése a klasszikus zene rendszerében, valamint a népdal jelentőségének és hasznának kutatása mai, 21. szd-i létünkben. Fontos, hogy a hallgatók megismerjék és megértsék a népzene szerepét a zeneirodalomban és mindennapi életünkben.

Az órákon csak eredeti felvételekről hallgatjuk a népzeneét. CD-ROM-ok és filmek segítik a tájékozódást.

A két szemeszter alatt sort kerítünk arra, hogy a közelben élő népzene kutatók, néprajzkutatók valamelyikét meghívjuk és élményeikről, tapasztalataikról kérdezzük. Lehetőség szerint táncházba is elmegyünk, és meglátogatunk olyan adatközlőt, aki első kézből, hagyományos közegében sajátította el a népzeneét.

A tanegység számonkérése az első szemeszter után záró teszt formájában történik, a második szemeszter után szóbeli vizsga van a teljes anyagból.

## **03. FELTÉTELEZETT TUDÁSANYAG, ELŐKÉPZETTSÉGI SZINT**

Az általános és középiskolai ének-zene tananyag népzenei része

## **04. A TANTÁRGY TARTALMA ÉS SZEMESZTERENKÉNTI BONTÁSA ILL. A SZEMESZTERENKÉNT 15 HETES ANNOTÁCIÓ**

### **1. szemeszter**

1. Alapfogalmak: nép, népdal, népzene. Néprajz, folklór, népzene tudomány. A népzene tudomány helye a zenetudományban. Népdalszövegek szimbolikája.
2. A magyar népdal tulajdonságai. A népdalelemzés szempontjai. A típus és a stílus fogalma a népzeneben.
3. A népzene felfedezése. Nemzetközi és hazai háttér. Népzene kutatás.
4. A népzene rétegződése. A népdalok rendszerezése funkció és szerkezet szerint.
5. Altató, gyermekrengető, gyermekjáték dal. Sirató.

6. A magyar népszokások rendszere. I. Szokásdalok.
7. A magyar népszokások rendszere. II.
8. A magyar népzene régi rétege. Ötfokú régi stílus. A pszalmódizáló stílus.
9. 4-3-fokú dalok, sirató stílus, diatonikus ereszkedő dalok.
10. Jaj-nóták, fríg-szekszt alapú dal, diatonikus emelkedő dalok, dúr hexachord dalok.
11. Plagális dalok. Az új stílus.
12. Kodály és Bartók népzenekutató munkássága. Követőik: Lajtha László, Járdányi Pál és utódaik.
13. 20. sz-i népzenei rendszerezési kísérletek. Kodály rend. Bartók rend. Járdányi rendje. Népzenei Típusrend. Jelentős népzenei monográfiák, lemezek, CD-k.
14. Záró teszt a félév anyagából.
15. A magyar néptánc. Zene és tánc kapcsolata. (Filmmel illusztrálva.)

## 2. szemeszter

1. A népzene élete ma és a közelmúltban. (Néprajzi hitelességű filmek a népzene életéről.)
2. Epikus népzenei műfajok: a ballada, mese dallal.
3. A népzene táji tagolódása. I. Dunántúl.
4. II. Felföld.
5. III. Alföld.
6. IV. Erdélyi.
7. Erdélyi vonós hangszer - együttesek.
8. V. Moldva.
9. Az énekes előadásmód. Díszítések és más zenei jelenségek.
10. Nagy előadó egyéniségek. (Erdélyi énekes asszonyok c. film.)
11. Népi hangszerek a magyar nyelvterületen. I. Hangszerpótló eszközök, idiofon, membranofon, chordofon hangszerek.
12. Népi hangszerek a magyar nyelvterületen. II. Aerofon hangszerek. Hangszeres együttesek csoportosítása.
13. A népzene közelmúltja. 20. szd-i népzenei mozgalmak.
14. A magyar nóta. Népzene és műzene. A feldolgozás. Mire jó a népzene?
15. Zárás, ismétlés, zenehallgatás.

### 05. ÓRARENDI-OTTHONI TERHELÉS ARÁNYA

50%-50%

### 06. SZEMESZTER ALATTI ELLENŐRZÉS MÓDJA

Zárthelyi dolgozat

### 07. VIZSGA KÖVETELMÉNYEK ILLETVE SZIGORLATI TÉTELSOROK, VAGY ZÁRÓVIZSGA KÖVETELMÉNYEK

04. pont alatti tananyag elsajátítása, a kiválasztott 50 népdal ismerete

### 08. A KÖTELEZŐ, ILLETVE AJÁNLOTT JEGYZETEK /IRODALOM JEGYZÉKE

<p>A Magyar Népzene Tára I-X.; Akadémiai Kiadó, Budapest                  Bartók B.: Népzeneünk és a szomszéd népek népzeneje; (Budapest, 1934)                  Bartók Béla: A magyar népdal; (Budapest, 1924)                  Dobszay László és Szendrei Janka: A magyar népdaltípusok katalógusa stílusok szerint rendezve I. ; MTA Zenetud. Int., Budapest, 1988.                  Dobszay László: A magyar dal könyve (Budapest, 1984)                  Járdányi P.: Magyar népdaltípusok [Hungarian folksong types] (Budapest, 1961)                  Kodály Z. és Vargyas L.: A magyar népzene                  Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje; Zeneműkiadó, Budapest 1981                  Paksa K. (ed.): Népdaltípusok, (Corpus musicae popularis hungaricae, Budapest, 1997)                  Paksa Katalin: Magyar népzene-történet; Balassi Kiadó, 1999                  Sárosi Bálint: Cigányzene; Budapest, Gondolat kiadó, 1971                  Ismertető füzetek az alábbi kiadványokból:                  Magyar népzene [Hungarian folk music], Qualiton-Hungaroton LPX 10095–8, 18001–4 (1972), 18050–3 (1982) [Rajeczky B. ]                  Hungarian Instrumental Folk Music, Hungaroton LPX 18045–7 (1980) [Sárosi B.]                  Hungarian Folk Music from Szék, Lajtha L. gyűjtése, Hungaroton LPX 18092–4 [Sebő Ferenc]                  A magyar népzene antológiája I-VI. album, Hungaroton</p>
<p><b>09. A TANTÁRGY TÁRGYI SZÜKSÉGLETEI ÉS ELLÁTOTTSÁGA</b></p>
<p>A szakirodalom a kari ill. a központi könyvtárban elérhető. A népdalok hangzó anyaga a HÖK irodában wma. és MP3 formátumban másolható.</p>
<p><b>10. TANTÁRGYI VONATKOZÁSÚ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK KUTATÁSOK KÖVETÉSÉNEK MÓDSZERE</b></p>
<p>Szak-konferenciák látogatása, újabb szakirodalom megismerése, népzenei műsorok látogatása.</p>
<p><b>11. A TÁRGY MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI MÓDSZEREI, FEJLESZTÉSI POLITIKÁJA</b></p>
<p>A 10. pontban vázoltak alapján szerzett ismeretek beépítése az oktatásba,</p>
<p><b>12. KIMENETI KÖVETELMÉNYEK</b></p>
<p>Ld. A 07. pontban leírtak.</p>